

Úvodem

Jaromír Černý: Středověk (800—1420)

Jan Kouba: Od husitství do Bílé hory (1420—1620)

Jiří Sehnal: Pobělohorská doba (1620—1740)

Zdeňka Pilková: Doba osvěcenského absolutismu (1740—1810)

Petr Vít: Doba národního probuzení (1810—1860)

Vladimír Lébl – Jitka Ludvová: Nová doba (1860—1938)

Vladimír Lébl: Mezi minulostí a současností (1938—1948)

Soupis literatury

Jmenný rejstřík

Obsah

JAROMÍR ČERNÝ: STŘEDOVĚK (800—1420) 11

1. kapitola

Souhrnné charakteristiky období 13 Význam mezníků 14 Vnitřní členění období 14 Následný život středověké hudby 16 Vědecký výzkum 17

2. kapitola

Teritoriální proměny českého státu 19 Společenské poměry v 9.—10. století 20 Společenské poměry v 11.—12. století 22 Společenské poměry v 13.—14. století 23 Národnostní poměry 25

3. kapitola

Společenskofunkční vazby středověké hudby 26 Období 9.—10. století: Liturgický zpěv církve 27 Repertoár liturgického zpěvu 28 Hudební charakter chorálu 29 Slovanská liturgie v českých zemích 30 Latinská liturgie v Čechách 32 Provozování liturgického zpěvu 32 Hudba pracujícího lidu 34 Hudba šlechty 34 Období 11.—12. století: Provozování liturgického zpěvu církve 35 Repertoár liturgického zpěvu 37 Polyfonie v liturgickém zpěvu 41 Mimoliturgický repertoár kléru 42 Světská hudba kléru 44 Hudba šlechty 44 Hudba pracujícího lidu 46 Období 13. a 14. století: Provozování liturgického zpěvu církve 47 Stabilizace liturgického zpěvu v českých zemích 49 Repertoár liturgického zpěvu 50 Polyfonie v liturgickém zpěvu 51 Mimoliturgický repertoár kléru 55 Polyfonie v mimoliturgické hudbě kléru 57 Neliturgická jednohlasá píseň 60 Světská hudba kléru 63 Hudba šlechty, dvorský zpěv 63 Dvorská instrumentální hudba 66 Česká světská píseň 68 Hudba venkovského lidu 69 Hudba ve městech 70

4. kapitola

Povaha středověké hudby 73 Tvůrci hudby 75 Interpretace a recepce 79 K otázce slohu středověké hudby 79

JAN KOUBA: OD HUSITSTVÍ DO BÍLÉ HORY (1420—1620) 83

1. kapitola

Souhrnné charakteristiky období 85 Význam mezníků 1420 a 1620 86 Vnitřní členění a konituita období 87 Přechování hudby 15. a 16. století 88 Vývoj historického poznávání 89 Stav a problémy dosavadních znalostí 90

2. kapitola

Sociálně ekonomický vývoj 91 Národnostní poměry 92 Náboženské poměry 93 Územní diferenciace hudebního dění 95 Politická a kulturní orientace českých zemí 96

3. kapitola

Hudební prostředí 98 Hudba v kostele 98 Literátská bratrstva 98 Školní sbor 100 Zpěv obce věřících 100 Hudební nástroje v kostele 101 Celkový ráz kostelního hudebního provozu 102 Řeholní domy 102 Dvorské kapely 102 Hudba na Pražském hradě 104 Rudolfská kapela 104 Školy a žákovské muzicírování 105 Měšťtí hudebníci 107 Hudba v domácím soukromí 107 Veřejně přístupné interiéry 108 Hudba v plenéru 108

4. kapitola

Druhy hudby 109 Bohoslužebná hudba 109 Jednohlasý liturgický chorál 110 Duchovní píseň 113 Cantio 114 Píseň obce 114 Vícehlasý bohoslužebný zpěv 118 Organální styl 119 Kantilény 120 Víceletové moteto 120 Vícehlasá cantio 121 Nizozemský polyfonní styl 1450–1550 121 Polyfonie rudolfínské doby 123 Tvorba českých skladatelů 124 Mše 125 Moteto 125 Vícehlasá duchovní píseň 126 Celkový ráz a ohlas domácí tvorby rudolfínské doby 126 Tvorba německých Čech 127 Cizí polyfonikové v českých zemích 127 Kostelní nástrojová hudba 128 Necírkevní hudba 129 Světská jednohlasá píseň 129 Improvizovaná nástrojová hudba 131 Ansambllová nástrojová kompozice 132 Kompozice pro sólové nástroje 133 Celkový charakter nástrojové hudby 134 Světský vokální vícehlas 135 Styly poděbradské a jagellonské éry 135 Humanistický vícehlas habsburské éry 136 Světský renesanční vícehlas 138

5. kapitola

Hudba v životě společnosti 139 Způsoby vytváření hudby 139 Tvůrci hudby 140 Výkonní hudebníci 141 Formy šíření hudby 141 Redaktoři sborníků 142 Způsoby vnímání hudby 143 Dobové myšlení o hudbě 144

JIRÍ SEHNAL: POBĚLOHORSKÁ DOBA (1620–1740) 147

1. kapitola

Problematicnost pojmu baroko 149 Otázky terminologie a periodizace 150 Začátek baroka v českých zemích 151 Rozvoj baroka po třicetileté válce 151 Rozklad baroka po roce 1700 152 Růst domácích znalostí barokní hudby 154 Výzkum barokní hudby v českých zemích 155 Prameny a edice 156

2. kapitola

Důsledky Bílé hory a třicetileté války 157 Konsolidace po třicetileté válce 158 Národnostní poměry 159 Náboženské poměry 160 Duchovní řády 162 Podíl hudby na náboženských slavnostech 162 Kulturní styky s cizinou 163 Vliv Francie, Německa a Slezska 165 Emigrace hudebníků 166

3. kapitola

Význam chrámové hudby 166 Figurální hudba 167 Literátská bratrstva 168 Fundace 168 Příjmy chrámových hudebníků 169 Obsazení chrámové hudby 169 Účast mládeže na chrámové hudbě 170 Hudba v klášterech 171 Hudba v kolejích jezuitů a piaristů 172 Chrámová hudba v Praze 173 Šlechtické kapely 173 Hudební akademie v Praze 175 Polní trubači 176 Městští hudebníci 176 Počátky opery v Čechách 178 Opera v Jaroměřicích, Kroměříži a ve Vyškově 178 Opera v Kuksu a v Praze 179 Opera v Brně a Holešově 180 Ohlas opery v českých zemích 181

4. kapitola

Společenská podmíněnost barokní hudby 181 Průběh hudebního baroka v českých zemích 182 Hudební řeč: melodika 183 Metrika a rytmika 184 Recitativ 185 Generální bas a harmonie 185 Sekvence a paralelismy 186 Homofonie a kontrapunkt 187 Kontrapunkt v dílech domácích autorů 188 Koncertantní princip 189 Formové principy 190 Variační formy, forma ABA 190 Instrumentář: smyčcové nástroje 191 Dřevěné dechové nástroje 192 Cinky, trombóny a trumpety 192 Lesní rohy 193 Varhany a loutna 194 Výrobci hudebních nástrojů 194 Dynamika 195 Vliv rétorických figur 195 Druhy hudby: figurální mše 196 Ostatní druhy a formy figurální hudby 198 Figurální skladby na české texty 199 Instrumentální chrámová hudba 199 Liturgický chorál 200 Česká duchovní píseň 200 Německá duchovní píseň 201 Oratoria 202 Školské hry a melodramata 202 Světská instrumentální hudba 203 Světská vokální hudba 204 Lidová světská hudebnost 205

5. kapitola

Kvalifikace hudebníků 206 Hierarchie hudebnických povolání 206 Stupeň dochovanosti tvorby

domácích autorů 208 Šíření skladeb opisováním 209 Hudební tisk 210 Autoři tištěných skladeb 211 Hudební teorie 212 Barokní hudba v českých zemích z dnešního pohledu 213

ZDEŇKA PILKOVÁ: DOBA OSVÍCENSKÉHO ABSOLUTISMU (1740—1810) 217

1. kapitola

Charakteristika období 219 Časové vymezení období 220 Vnitřní členění období 221 Vývoj historického poznávání 222 Stav a problémy dosavadních znalostí 223 Přežívání dobové produkce 224 Edice 225

2. kapitola

Teritorium 226 Styky se zahraničím 226 Síť hudebního provozu a hustota osídlení 227 Centra a periférie 228 Sociálně ekonomické podmínění 228 Migrace hudebníků 229 Hudební provoz a církev 231 Národnostní poměry 232 Přípravná etapa národního obrození 232

3. kapitola

Proměna institucionální základny 234 Kostelní kůry 235 Josefsinské zásahy 237 Hudba v konventech 238 Hudba ve školách 239 Šlechtické rezidence 241 Rezidenční kapely 241 Městská opera 243 Provoz městských operních divadel 244 Začátky městského koncertního provozu 246 Městští hudebníci 246 Vývoj koncertního provozu 246 Hudba v dalších prostředích 248

4. kapitola

Sloh hudebního klasicismu 249 Osamostatňování estetické funkce 250 Individualizace hudebního projevu 250 Vzájemná blízkost různých sfér hudby 251 Vztah k tvorbě lidových vrstev 251 Hudební řeč 252 Melodika 252 Homofonie a polyfonie 254 Harmonie 255 Tektonika 256 Proměna zvukového ideálu, instrumentář 257 Výroba hudebních nástrojů 259 Obsazení—zvuková barva 260 Fixace interpretačního projevu 260 Druhy hudby 261 Druhy duchovní hudby 261 Mešní kompozice 262 Ostatní druhy liturgické figurální hudby 263 Pastorely 264 Oratoria 265 Příležitostné skladby, školské hry 266 Chorál, lidový duchovní zpěv 266 Hudba spontánní tvořivosti 267 Městská hudba nekomponovaná 268 Kompoziční druhy světské hudby 268 Repertoár hudebního divadla do osmdesátých let 269 Domácí operní produkce 270 Tzv. lidové zpěvohry 271 Vývoj repertoáru od osmdesátých let 272 Vztah slova a hudby ve vokální kompozici 272 Operní tvorba českých skladatelů v zahraničí 273 Světská instrumentální hudba 273 Instrumentální hudba autorů českého původu 274

5. kapitola

Způsoby šíření hudby 277 Dobové pojetí repertoáru 278 Dobové pojetí skladatele 279 Četnost komponujících hudebníků 279 Typologie komponujících hudebníků 280 Dobové a dnešní hodnocení skladatelů 282 Dobové pojetí interpreta 284 Typologie interpretů 284 Sociální postavení hudebníků 286 Rozvrstvení hudebních profesí 287 Dobové myšlení o hudbě 288 Příručky pro výuku teorie 288 Historicky a esteticky zaměřené práce 290 Začátky hudební kritiky 291 Hudba v dobové kultuře let 1740—1780 292 Hudba v dobové kultuře let 1780—1810 293

PETR VÍT: DOBA NÁRODNÍHO PROBUZENÍ (1810—1860) 295

1. kapitola

Devatenácté století jako problém 297 Zvláštnosti první poloviny století 298 Pojem „české národní obrození“ 299 Národní obrození a hudební historie 300 Obecná známost období 301 Novotná vydání a gramofonové desky 301

2. kapitola

Politické a správní podmínky 303 Území a obyvatelstvo 304 Národnostní poměry 304 Územní zvláštnosti 305 Hudební prostředí 306 Migrace hudebníků 306

3. kapitola

Charakter hudebního života 307 Církevní hudba 308 Duchovní koncerty 309 Hudba v měšťanské společnosti 310 Taneční zábavy 311 Píseň ve společnosti 312 Hudební spolky 313 Typy koncertů 314 Koncertní provoz 315 Mimopražský koncertní život 316 Koncerty v Praze 316 Hudební divadlo v českých zemích 318 Charakter operního provozu 320 Opera ve Stavovském divadle 320 Česká operní představení 322

4. kapitola

Hudebník a společnost 325 Skladatel 326 Výkonný umělec 329 Skladatelská produkce 330 Idea „národní“ hudby 331 Problém romantismu 332 Druhy hudby 334 Dobové pojetí hudby 336 Hudba v programu českého národního hnutí 337

VLADIMÍR LÉBL – JITKA LUDVOVÁ: NOVÁ DOBA (1860–1938) 339

1. kapitola

Historická situace 341 Národnost a modernost 341 Typ novodobé hudební kultury 343 Známost období, notová vydání a gramofonové desky 343 Selece dobové produkce 345 Literatura 346 Koncepce Z. Nejedlého a V. Helferta 347

2. kapitola

Hudba a státní správa 349 Sociálně ekonomické podmínky za Rakouska 349 Sociálně ekonomické podmínky po roce 1918 351 Národnostní poměry 353 Územní zvláštnosti a typy hudebního prostředí 354 Migrace hudebníků 356 Česká hudba a Evropa 358

3. kapitola

Obecné procesy: polarizace hudební kultury 360 Rozpínání užité hudby 363 Společenský ústup umělecké hudby 363 Zesvětšťování hudební kultury 364 Vztah hudby vokální a instrumentální 365 Třídění hudebních prostředí 366 Druhy hudby: společenský zpěv 367 Sborový zpěv 367 Hudební divadlo 369 Ideologie českého divadla 370 Opera Národního divadla 371 Dramaturgie opery Národního divadla 372 Mimopražská divadla 373 Německé divadelnictví 374 Koncertní život 375 Koncertní provoz 1860–1890 376 Koncertní provoz 1890 až 1918 378 Koncertní provoz 1918–1938 380 Hudební slavnosti 382

4. kapitola

Šíření hudby ve společnosti 383 Skladatel 383 Skladatel a české kulturní prostředí 384 Autorské vrstvy 386 Němečtí skladatelé 388 Výkonný umělec 389 Kariéry výkonných umělců 391 Interpret a notový zápis 392 Obecenstvo 394 Hudební kritika 395 Vlivní příznivci a mecenáši 396

5. kapitola

Nová tvorba a její vztah k minulosti 397 Problém romantismu 398 Úvahy a polemiky o české hudbě 399 Česká opera a Wagner 401 Vztahy k tvorbě vokální a k divadlu 402 Orchestrální tvorba 403 Smetana a Dvořák 404 Hlavní rysy české hudby 60.–80. let 407 Nástup moderny 408 Autorský okruh moderny 409 Problém opery 409 Vzestup komorní hudby 410 Otázky stylu 411 Hlavní rysy české hudební moderny 413 Otázky folklóru 414 Rozpad moderny 414 Novák a Suk 416 Ostrčil a Janáček 416 Tvorba českých Němců 418 Německá hudební Praha 419 První světová válka 420 Poválečná situace 421 Problém avantgardy 421 Otázky stylu 423 Hudební divadlo 425 Komorní a písňová tvorba 426 Výzkumné oblasti a nové tendence 427 Hába a Martinů 429

VLADIMÍR LÉBL: MEZI MINULOSTÍ A SOUČASNOSTÍ (1938–1948) 433

Vstupní otázky 435 Doba okupace 436 Tvorba doby okupace 438 Poválečná doba 440 Poválečná tvorba 444

Soupis literatury 446

Jmenný rejstřík 463